

ВАРНА

**ТУРИСТИЧЕСКАТА 2023 ГОДИНА –
ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА И РЕАЛНОСТ**

Варна – морската столица на България, продължава да развива конкурентен устойчив туризъм и да посреща туристи през всички четири сезона. Това е посоката на развитие, която следва Община Варна – съвременен подход в развитието на туристическата индустрия и активна маркетингова концепция, за да се наложи градът като престижна европейска дестинация за целогодишен туризъм.

Варна вече не е дестинация само за морски ваканционен туризъм. Градът и комплексите „Златни пясъци“ и „Св. св. Константин и Елена“ предлагат отлични възможности за целогодишен здравен и медицински туризъм, а конгресният туризъм разширява дейността на луксозните хотели и в крилата на сезона, като превръща Варна и курортите край нея в предпочитани локации за международни събития.

За община Варна туризмът продължава да има структуроопределящо икономическо значение. Рекреационните характеристики на района, наличието на минерални извори, културно-историческите и археологическите паметници, мрежата от защитени територии, съвременната материално-техническа база и добре развита инфраструктура създават положителни предпоставки за развитие, както на морския, така и на много други видове туризъм през цялата година.

2023 година започна с много и силни положителни очаквания по отношение на отрасъла, но премина под влиянието на следните предизвикателства: преодоляване на последиците от Covid пандемията, продължаващият военен конфликт Украйна-Русия, заплахата от екокатастрофа в Черно море, управление на икономическата криза, силно възстановяване на основните конкурентни на България пазари, военният конфликт в Израел и не на последно място редица негативни медийни кампании, оказващи пряко или косвено въздействие върху туризма у нас.

В абсолютни стойности, ЕС изпрати рекордна за туризма година с ръст от 1,6% спрямо нивата от предпандемичната 2019 г. През 2023 г. на територията на Европейския съюз са реализирани със 171 млн. повече нощувки в сравнение с 2022г.

По данни на Евростат, България е сред държавите в ЕС с най-голямо повишение на броя на туристическите нощувки. Страната ни е на пето място по ръст на този показател за 2023 г. спрямо 2022 г., като отчита 11,9% повишение, значително повече, спрямо средните за ЕС 6,3%.

Реализираните нощувки у нас за цялата изминала 2023 г. са малко над 27 милиона, като 54,4% от тях са от чуждестранни туристи, респективно от български туристи са 45,5%.

Но България все още не може да достигне нивата отпреди пандемията през 2019 г., въпреки ръста в броя на туристите и на нощувките през изтеклата година. Малта, Кипър и Словакия отбелязват най-голям ръст на нощувките през 2023 г. в сравнение с предходната година, а Нидерландия, Дания и Португалия са постигнали най-голям ръст спрямо последната нормална година преди пандемията.

Дестинация Варна регистрира един сложен, но по-успешен туристически сезон спрямо предходната 2022 г. като не прави изключение от общата картина на ситуацията на международния пазар, характерна за изключително динамичната от туристическа гледна точка 2023 година.

2023 година за Варна премина и под знака на 115 години от създаването на първия български морски курорт „Св. Св. Константин и Елена“. Всички – представители на туристическия бранш, организации, администрация за пореден път обединиха усилия и средства за отбелязване на значимата годишнина с програма от мероприятия.

Община Варна използва и достъпните възможности за кандидатстване и финансиране по отношение на програми и проекти за туризма, с цел подобряване на прилежаща инфраструктура и разбира се по отношение на маркетинговите дейности.

По обявената Програма за финансиране на маркетингови дейности на туристически услуги в черноморските общини в Република България на Министерство на туризма, Община Варна подготви две проектни предложения и беше одобрена като бенефициент по тях.

Реализирането на проектите е добра възможност за нас като черноморска община да се включим съвместно с партньори от туристическия бранш с активни маркетингови дейности с наистина реален ефект върху развитието на туризма в нашия регион през настоящата година. Основен дял от предвидените разходи е за изпълнение на активна маркетингова и рекламна кампания на германския туристически пазар, с оглед на най-доброто представяне на възможностите за туризъм и рекламиране на специфичните туристически продукти.

Одобрените за реализация проекти са на стойност 400 000 лв. всеки, а привлечените средства за реклама на дестинацията под формата на безвъзмездна финансова помощ от страна на Министерство на туризма са общо 480 000 лв.

Проект „Варна - магията на морето“ се осъществява в партньорство с летищния оператор „Фрапорт Туин Стар Еърпорт Мениджмънт“ и германския туроператор „Шауинсланд Райзен“, а „Варна дестинация на четири сезона – неразкритите съкровища“ е в партньорство отново с „Фрапорт Туин Стар Еърпорт Мениджмънт“ и „Алтурс“, туроператор, също определящ българското Черноморие за свой стратегически пазар.

Продължава активното популяризиране на Варна като конкурентна дестинация, като се акцентира на възможностите, които има пред нас и през следващата 2024г.: засиленото маркетингово и дигитално присъствие на значими пазари с конкретни и правилни послания, възползване от положителния отзвук от предстоящо въвеждането на еврото като валута и приемането на България в Шенгенското пространство.

Данни за туристически сезон 2023

Броят на пренощуващите лица за 2023 г. в категоризираните и регистрирани места за настаняване на територията на община Варна, в т.ч. и прилежащите ѝ курортни комплекси е **1 030 641 души**, срещу 896 934 души за 2022г.

Броят на пренощуващите българи е **323 290**, а на пренощували чужденци- **707 351**, като съотношението е **31,4,% към 68,6%** в полза на чуждестранните туристи. С **11,13%** се е увеличил броят на пренощуващите българи спрямо предходната година.

*Трябва да се има предвид, че Системата за единна туристическа информация, на база на която е настоящата статистика не прави разграничение по отношение на лицата от Украйна, колко от тях са туристи и колко настанени по Програма за настаняване на украински бежанци. За 2022г. 87 711 души от пренощуващите лица са настанени по програмата и не влизат при отчитането на показателите за брой и ръст. За 2023г. пренощуващите лица с украинско гражданство са 57 327, но предвид силно стесненият обхват на програмата, не е редно да се извадят на 100% от броя пренощували лица и за целите на настоящият анализ всички ще се отчитат като туристи.

В тази връзка постигнатия **общ ръст е 27,36%**, а този при чуждестранните туристи на база пренощували лица е **36,47%**.

При предположение, че пренощуващите лица през 2023 г. с украинско гражданство - 57 327 души не са туристи, а „бежанци“, то изменението за 2023г. спрямо 2022г. е следното: ръст **20,28% за общо пренощували лица и **25,41%** при чуждестранните лица.

Реализираните нощувки през годината са **5 255 829**, срещу 5 951 185 за 2022г. В абсолютни стойности следва да се отчете спад, но имайки предвид че реализираните нощувки по Програма за настаняване на украински бежанци през 2022г. са 2 464 214., то за 2023г. при горепосочените аргументи*, относно броя пренощували лица и украинските граждани, се отчита **ръст от 50,73% за реализираните общо нощувки** спрямо 2022г. (ако вземем предвид и горното предположение** и приспаднем реализираните от украински граждани нощувки през 2023г. в размер на 1 046 786, то може да се отчете **20,71%** ръст на реализираните общо нощувки.

Българските граждани са осъществили **889 594 бр.** нощувки, или с **7,62% повече** спрямо 2022г.

Броят на нощувките на чуждестранните туристи е **4 366 235** или с **64,12% повече** спрямо 2022г. (ако не се включат и реализираните нощувки от всички украински граждани през 2023, то реализирано изменение е в размер 24,77% ръст спрямо 2022г.)

Възстановяването в цифри за 2023г. спрямо нивата от предпандемичната 2019г., е следното: при пренощуващите лица се отчита 3,29% повишение, а при реализираните нощувки +20,31%.

Изключвайки данните за украинските граждани и сравнявайки брой пренощували лица и реализирани нощувки за 2023 г. спрямо 2019 г., все още не са достигнати нивата от 2019 г., като възстановяването на база брой пренощували лица е на 97,54%, а реализираните нощувки са на 96,35 %.

Реализирани нощувки по националност – топ 10:

Общо за 2020г.	1720632	Общо за 2021г.	3135957	Общо за 2022г.	5951185	Общо за 2023г.	5255829
България	654863	Румъния	976842	Украйна	2464214	Румъния	1285311
Румъния	603779	България	831906	Румъния	1051640	Украйна	1046786
Германия	138611	Германия	381005	България	826590	България	889594
Полша	119734	Полша	289588	Германия	458685	Германия	510536
Израел	38444	Украйна	118882	Полша	369252	Полша	499305
Украйна	33899	Чехия	80793	Чехия	122347	Чехия	158180
Чехия	25468	Русия	69261	Израел	120724	Израел	140843
Франция	15100	Молдова	60541	Молдова	96156	Молдова	124093
Великобритания	8231	Израел	45746	Норвегия	39803	Франция	61799
Турция	7232	Франция	33105	Франция	39553	Норвегия	53259

През 2023 г. Румъния възвръща своята челна позиция на водещ пазар. А останалите пазари България, Германия и Полша отново са изпреварени от Украйна, но запазват своите позиции, като отчитат ръстове, което се дължи на съживяването на входящия туризъм, увеличаването на туристопотока от основни емитивни пазари и намаляването на обхвата на Програмата за настаняване на украински граждани.

Праяват впечатление двуцифрените ръстове на всички чуждестранни пазари, като единствено Германия и Израел са с повишение под средното за дестинацията. Вътрешният пазар България очаквано е с ръст 7,62%, което се дължи на достигнато ниво на насищане и традиционно по-кратките ваканции.

Топ 30 на туристическите пазари за дестинация Варна според брой пренощували лица за периода 2021-2023г.:

2023				2022			2021				
Общо	1030641	% дял	Общо	896934	% дял	Общо	695836	% дял			
1	България	323290	31,37	1	България	290907	32,43	1	България	279942	40,23
2	Румъния	305720	29,66	2	Румъния	245996	27,43	2	Румъния	209630	30,13
3	Германия	74487	7,23	3	Украйна	88223	9,84	3	Германия	52903	7,6
4	Полша	73391	7,12	4	Германия	67517	7,53	4	Полша	41227	5,92
5	Украйна	57327	5,56	5	Полша	53480	5,96	5	Украйна	17027	2,45
6	Израел	32533	3,16	6	Израел	28661	3,2	6	Чехия	11720	1,68
7	Чехия	23215	2,25	7	Чехия	17850	1,99	7	Израел	11229	1,61
8	Молдова	20778	2,02	8	Молдова	15824	1,76	8	Молдова	9487	1,36
9	Турция	10984	1,07	9	Франция	7425	0,83	9	Русия	8535	1,23
10	Франция	10456	1,01	10	Великобритания	7072	0,79	10	Франция	6394	0,92
11	Великобритания	9306	0,90	11	Турция	6452	0,72	11	Турция	4562	0,66
12	Норвегия	6603	0,64	12	Норвегия	5513	0,61	12	Белгия	4114	0,59
13	Австрия	6247	0,61	13	Австрия	4881	0,54	13	Австрия	3707	0,53
14	Дания	5536	0,54	14	Русия	4190	0,47	14	Литва	3480	0,5
15	Литва	5480	0,53	15	Литва	4098	0,46	15	Великобритания	2779	0,4
16	Русия	5377	0,52	16	Иран	4097	0,46	16	Естония	2734	0,39
17	Белгия	4378	0,42	17	САЩ	3109	0,35	17	Италия	2392	0,34
18	Италия	3902	0,38	18	Белгия	2900	0,32	18	Нидерландия	2269	0,33
19	САЩ	3752	0,36	19	Италия	2868	0,32	19	Унгария	1855	0,27
20	Финландия	3293	0,32	20	Унгария	2693	0,3	20	САЩ	1752	0,25
21	Унгария	3257	0,32	21	Дания	2633	0,29	21	Гърция	1683	0,24
22	Нидерландия	3162	0,31	22	Нидерландия	2436	0,27	22	Дания	1633	0,23
23	Гърция	2973	0,29	23	Гърция	2433	0,27	23	Швейцария	1540	0,22
24	Швеция	2550	0,25	24	Сърбия	1855	0,21	24	Сърбия	1228	0,18
25	Испания	2519	0,24	25	Швейцария	1782	0,2	25	Испания	1038	0,15
26	Швейцария	2228	0,22	26	Швеция	1781	0,2	26	Словакия	849	0,12
27	Сърбия	2220	0,22	27	Словакия	1655	0,18	27	Люксембург	654	0,09
28	Естония	2198	0,21	28	Естония	1654	0,18	28	Латвия	621	0,09
29	Словакия	1926	0,19	29	Испания	1595	0,18	29	Швеция	588	0,08
30	Латвия	1343	0,13	30	Латвия	915	0,1	30	Португалия	508	0,07

При дела на основните емитивни пазари ясно се открояват първите десет, всички останали, т.е. други заемат дял под 10%.

Тенденциите в изменението на туристическото търсене към дестинация Варна по национални емитивни пазари по показателя „брой пренощували лица“ за последните години очертават като основни пазари за дестинацията Румъния, Германия, Полша, Чехия, Израел и Молдова. Всички те отчитат следните

ръстове в проценти за 2023г. спрямо 2022г. – Румъния +24,28%; Германия +10,32%; Полша +37,23%; Чехия +30,06%; Израел +13,51% и Молдова +31,31%. Вътрешният пазар България отчита ръст от 11,13%. При пазар Украйна се отчита спад по споменати вече причини.

С добра перспектива за разширение продължават да са пазари като Великобритания, Норвегия, Франция, Турция, Прибалтийските държави и Скандинавските пазари.

Прави впечатление и относително малкото изменение в броя на пренощуващите българи за сметка на големите маржове в общия брой пренощуващи лица, които се дължат на увеличения брой чужди туристи, т.е. възстановяването на туристопотока от чужбина продължава.

Средният престой на туристите в дестинация Варна е **5,1 дни** (ако не се включва престоят по Програма за настаняване на бежанци, който е приблизително 18 дни, стойността на показателя е 4,33 дни), но следва да се отчете и разликата между средния престой на българи и чужденци – 2,75 дни спрямо 5,11 дни за пристигащите от други държави. За сравнение през 2022г. средният престой е 4,31 дни, за българи -2,84, а за чужденци 5,14 дни. като са видни по-кратките посещения на българи и румънци и седмичните престои на германци, поляци, чехи.

Все по-осезаемо влияние оказват тенденциите за кратки уикенд и citybreak пътувания, повече пътувания за по-кратко и на по-кратки разстояния, възобновените MICE и бизнес пътувания.

Запазва се тенденцията основен фактор за развитие на туристическата индустрия в община Варна да са **чуждестранните туристи**, които формират **68,6% от туристопотока** и **83% от нощувките** в местата за настаняване, за сравнение през 2022г. същите формират 64% от туристопотока и 76,3% от нощувките в местата за настаняване.

На **Летище Варна** също беше отчетен ръст в броя на обслужените пътници. През 2023 година са обслужени **1,8 милиона пътници**. Броят на пасажерите е с **24 на сто повече** в сравнение с 2022 г., но с 12 процента по-малко от предпандемичната 2019 година. През 2022г. са обслужени общо 1 474 486 пътници, което е с 46,9% повече в сравнение с 2021г. През 2021г. са обслужени общо 1 003 792 пътници, което е с 63% повече в сравнение с 2020г.

През 2023 г. на летището са изпълнявани полетни програми на 44 авиокомпании до 68 дестинации. Официално е посрещнат милион и първия пътник, пристигнал на 26 юли.

На първо място по брой са обслужените пътници от Германия - 576 000 души (+21,78%). Следват България с 229 000 (+9,05%), Великобритания с 181 000 (+28,37%), Полша с 150 000 (+48,51%) и Австрия с 134 000(+14,53%).

Водещите пет дестинации от Варна са София, Лондон, Виена, Истанбул и Тел Авив. Чартърни полети до множество нови маршрути бяха изпълнени миналата година – Лил (Франция), Краков (Полша), Карлови Вари (Чехия), Олбор (Дания), Берген (Норвегия), Джерба (Тунис), Амстердам (Нидерландия), Брюксел (Белгия), Прищина (Косово) и Жирона (Испания), както и 5 на брой нови за Летище Варна авиокомпаниите започнаха да летят от/до Летище Варна.

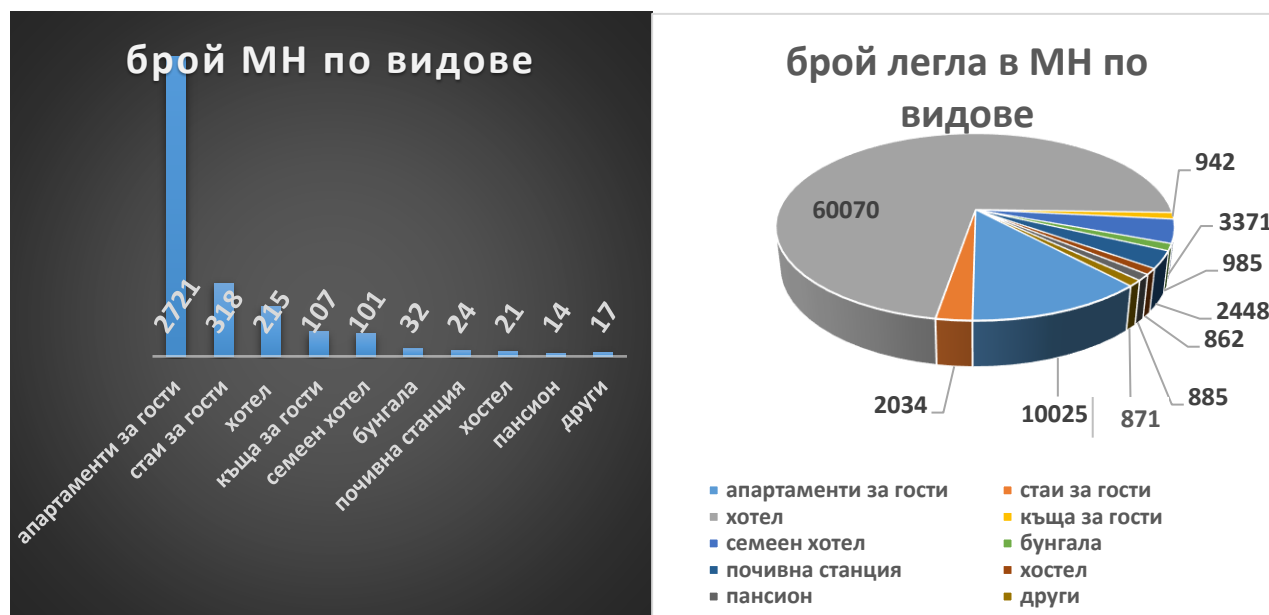
Общо 13 850 самолетодвижения са обслужени на летището, от които 10 169 редовни и 2 367 чартърни. Най-голям брой чартърни полети са обслужвали следните пет дестинации: Катовице, Варшава, Познан (Полша), Лайпциг и ХанOVER (Германия).

Авиокомпаниите, превозили най-много пътници до Летище Варна през 2023 г. са: Wizz Air, Bulgaria Air, European Air Charter, Turkish Airlines и Ryanair.

Най-натоварените месеци през изминалата година са: юни, юли и август, като денят с най-много обслужени пътници – 16 994 е 1 август.

По пазарен дял на Летище Варна Германия запазва водещата си позиция по брой на обслужените пътници с 32% (31% през 2022г.), следвана от България с 12,7%(17% през 2022г.), Великобритания а с 10% (8% през 2022г.), Полша с 8,3% (8% през 2022г.), Австрия с 7,4%. (7% през 2022г.)

Към 31.12.2023г. по данни от Единната система за туристическа информация на територията на община Варна са функционирали **3 570 места за настаняване** с общ капацитет **81 955 бр. легла** (за сравнение през 2022г. -2698 места за настаняване с 72411бр. легла; през 2021г. -1 860 места за настаняване с 68712 бр. легла), със следната структура по вид и леглови капацитет:

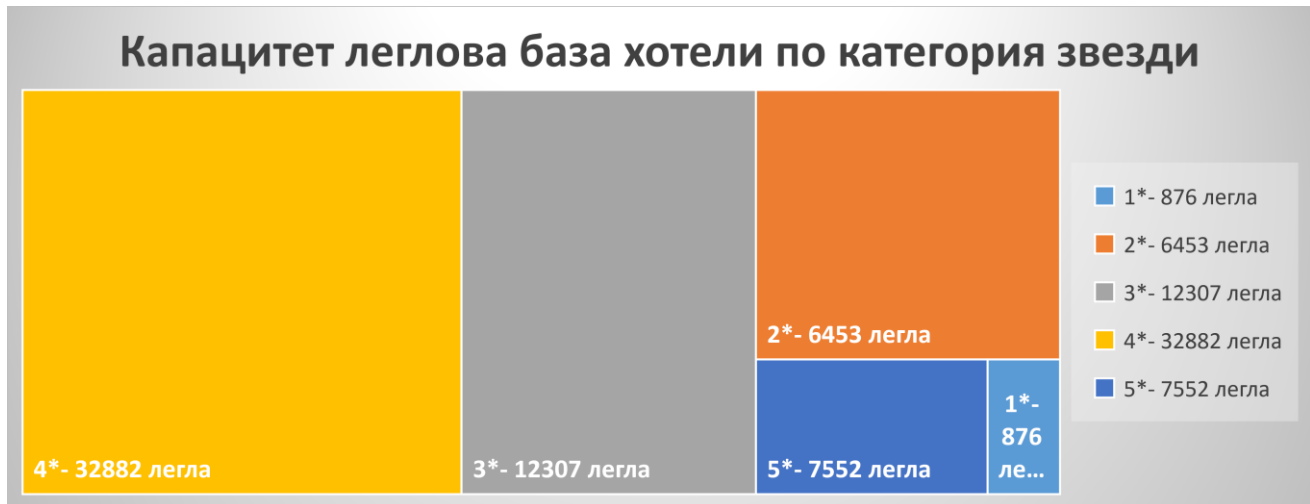

Увеличението спрямо предходни години в общия брой на места за настаняване и легловата база се дължи основно на увеличението брой апартаменти и стаи за гости.

Видно е, че основен дял от капацитета на легловата база, над 74% е съсредоточен в хотелите, въпреки че апартаментите за гости са 76% от всички места за настаняване. Именно хотелите формират основна заетост, дял от приходите от нощувки и туристически данък.

50% от категоризираните хотели са висококатегорийни, а 67,3% от легловата база е в 4 и 5- звездни хотели. Висококатегорийните хотели, които заемат най-голям относителен дял на база капацитет, са

концентрирани в туристическите комплекси, като най-голям дял има к.к. „Златни пясъци“, следвани от к.к. „Св.Св.Константин и Елена“.

Сходно е разпределението според категория и при предпочитанията за отсядане в място за настаняване на туристите.

При разпределението на нощувките към различните категории МН, видно е че основен дял заемат 4* хотели, следвани от 3*. Както и в предишни години е ясно изразено предпочитанието на чужденците към високостарийните хотели за сметка на 1 и 2 звездните, докато при българския турист липсва такава ясно изразена тенденция и разпределението е равномерно. Увеличава се делът на реализираните нощувки в апартаменти и стаи за гости.

Община Варна разполага с многообразна по вид, капацитет и категория база за настаняване и може да удовлетвори различни предпочитания на туристите, както и е в състояние да реагира на изменящите се потребителски изисквания в условията на динамично изменяща се пазарна среда.

Апартаментите за гости, регистрирани по Закона за туризма са все по-успешни конкуренти на по-големите леглови бази на хотелите при предлагането на качествена туристическа услуга и привличат потребителското търсене, а големият брой апартаменти и стаи за гости са предпоставка за развитие и популяризиране на индивидуалните пътувания и на резервациите през онлайн базирани платформи.